

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 35 cr., 1/2 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.
Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru România:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/2 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl.
1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/4 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plăindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oraă 6 cr., a treia-oraă 5 cr., și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Poplace Nr. 15.

Se prenumără și la poste și la librării.

Epistole nefrancate se refușă. — Manuscrise nu se înapoiază.

Numeri singuratici à 5 cr. se vînd la »Tipografia«, soc. pe acțiun

Numeri singuratici à 20 bani se vînd la librăria G. Cârjan, Plocești

Prorocul „Probus“.

V.

(Articol final).

»Când la 1866 s'a desvîrșit exchiderea Austriei din confederațiunea statelor germane, prin pacea dela Praga, se auzia adese-ori vorbindu-se despre transpunerea pactului de gravitație mai spre răsărit (la Budapesta! Red.) și despre o împărțire a sferei de interese din Balcani; erau tocmai și oameni înțelepți cari ziceau, că s'a sfîrșit cu misiunea, germană a Austriei, și că prin urmare Germanii trebuie să-și peardă rolul de conducători în Austria. Această din urmă interpretare era tendențioasă, făcută de dușmani cu un scop premeditat, dar' a fost crezută și de unii Germani...

Astfel începe »Probus« capitolul despre »Germani« al revivirei sale profetice. În acest pasaj se cuprinde crederile care s'ar resuma astfel: *In Austria eghemonia Nemților, ca și în Ungaria eghemonia maghiară.*

Vom aminti însă experiențele lui, spre a-i cunoaște părerile, cari luminează situația, cum și spre a găsi tabăra din care a răsărit acest »Probus«.

El ține la vorba, că »Austria va fi germană, sau nu va mai fi«. O devisă aceasta care tradusă pe unghurește constituie programul politicii maghiare, constând în esență în următoarele: *În Austria eghemonia Nemților, ca și în Ungaria eghemonia maghiară.*

Desvoltarea firească a lucrurilor însă n'a ținut seamă de aceste desiderate egoistice a două popoare stăpânitoare, și în Austria a răsturnat cu desvîrșire eghemonia nemțească. De aceea e foarte supărat »Probus« — și, de teamă că în Ungaria se va întempla tot așa, el face aspre imputări Nemților din Austria.

Eată cam ce zice el:

Au venit la putere tot ministerele nemțești. Ele însă cochetau cu Polonia, în loc să se fi scuturat de ei, ca de niște »amici periculoși«.

Dacă întemeietorii constituțiunii — serie »Probus« la pag. 36 — ar fi dat Galiei o autonomie cu proprie justiție, administrație și instrucție, cum Maghiarii au dat Croației, atunci nu s'ar fi putut forma nici-odată »ring-ul slavoclerical, pentru-că cele 9 milioane de Nemți austriaci numai cu ajutorul Polonilor au putut fi majorizați în chestiuni de administrație și școală«.

Dar' greșeala s'a făcut; lupta contra Germanilor s'a început la 1875 și ei în apărare desperată au recurs la mijlocul extrem: *obstrucție!* Aceasta însă nu li-a fost de ajutor.

Ajutor au căutat Nemții în respingerea pactului cu Ungaria, în loc ca să se fi înțeles cu Maghiarii, aliații naturali, în contra potopului slav.

Dușmăniile reciproce (— între Unguri și Nemți. Red.) — au fost fără considerație și de o asprime veninoasă, dar' Nemții sînt mai mult vinovați, pentru-că numai cu ajutorul Nemților naționaliști (Deutschnationale) a reușit Lueger (acel se vedește semitul. Red.) cel mai furios contrar al Ungariei (mai corect: al Ungurilor jidoviți. Red.) să devină primar al Vienei.

Cu sinceritate îndrăznească și alternativ cu viclenie ascunsă, vrednic de un elev al lui Loyola, a condus Lueger cauza Romei, nu numai în consiliul comunal, ci și în dieta provincială, și mai aspru în dieta imperială (Reichsrath).

Ungaria, mulțumită celor 1 milion și jumătate de protestanți, a putut cuteza, să introducă la 1895 căsătoria civilă obligatorie, și prin această »și-a contras ura și răsunarea tuturor rămlenilor (ultramontani, Römîngi. Red.) Lueger, cel ales a ajutorat Germanilor (contra Jidovilor. Red.) a combătut Ungaria cu o *selbătice fanatică*, și astfel Germanii naționali prin tactica lor întoarsă s'au făcut fără voea lor ajutători ai clericaliilor«.

Pasajul ce urmează ne explică în câtă putere a căsă se dăruie Lueger, și importanța de care se atribuie pe viitor, chiar și din partea ziarelor maghiare — nejidovite. »Probus« scrie:

»Lueger ținea Viena sub stindardul unsemitismului clerical; cât timp însă rezidența (Viena) rămânea liniștită față cu violentarea făcută Germanilor,

nu era de așteptat o schimbare, pentru-că Coroana își lua hotărîrile sale după opiniile false ale clericilor și ale partidei de cavaleri cehi; ear' această partidă putea să se provoace cu mulțumire la liniștea ce domnia în capitala așa de pasivă, trebuia să iee în considerare o schimbare de sistem«.

Spre a caracteriza ura Nemților din Austria contra Maghiarilor, »Probus« citează dintr'o »foaie maghiară de frunte«, care prin Maiu 1898 scria următoarele:

»Adevărul e, că în toate laberile austriace s'a făcut sistem din agitațiunile contra Maghiarilor. Germani și Cehi, liberali și ultramontani, conservatori și naționaliști, ori-cât de îndușmăniți ar fi între sine, au fost și sînt totuși una, ba se întrec, în lupta contra Ungariei (Ungurilor! Red.). Cehii sînt convingși, că pedeca principală contra realizării cererilor lor federalistice stă în poziția de drept de stat a Ungariei față cu Austria. Ultramontanii și unelele lor de diferite categorii se înfioară de contactul cu liberalismul maghiar, Germanii naționali uresc pe Maghiari, pentru-că din Ungaria ei dau soapte contrare purtări lor nepatriotice și trădătoare«.

Va să zică schönererianii și alți iredentiliști germani erau necăziți de, că cochetează cu Germania, și vor să se desfacă de Austria... Vor fi fost și voci de această în presa maghiară. »Probus« însă pare scandalizat de ele, pentru-că după pasajul de mai sus exclamă numai decăt:

»Ce iocană sinistră a stărilor de atunci! Ungaria (va să zică: Maghiarii Red.) care întotdeauna, când era greu atînsă în drepturile sale, era gata a recurge la ajutor străin; care drepturile sale recăștigă la 1867 avea să le mulțumească numai oștirea germană (din imperiu Red.) în ajutorul căreia stetea gata o legiune unghurească, Ungaria aceasta învinovăția de tradare pe Nemții (austriaci Red.) pentru-că stînga extremă a acestora credea să afle și ea ajutor acolo, unde Ungaria a aflat« (la Germania. Red.)

După această exploziune de indignare, de altfel caracteristică, »Probus« își exprimă credința, că unica mântuire pentru Nemți ar fi fost înființarea unei singure partide germane... Lucru care nu s'a putut și a urmat criza, catastrofa.

»Istoricul« catastrofei e curată prorocție falsă, care nu mai are pentru actualitate nici un interes.

Resumăm însă și în această parte, de curiositate.

Crisa s'a întemplat »înainte de sfîrșitul milleniului II, care s'a întemplat de veac«. Ungaria, care s'a jumărit, »a adus pe naționalitățile sale la liniște«, după desfacerea economică a ajuns la independență, susținînd numai uniunea personală.

»Acest problematic succes al Ungurilor« a îndemnat la lucru pe Cehi. De teamă să nu se ridice un stat boem sub protectorat rusesc la granițele sale, Germania a făcut legătură secretă cu Rusia și au făcut războiul Austriei, războiul care a nimicit-o... — pe hîrtia lui »Probus«.

Precum se vede broșura aceasta, care după »B. H.« e »o acțiune politică nu de rînd«, ne servește și noue unele date spre orientare.

Sibiu, 21 Octomvrie n.

Consistor metropolitan. Pe mîne este convocat aici un consistor metropolitan, cu menirea de a lua dispozițiunile necesare pentru anulumul să se completeze eventualele locuri vacante, ear' în arhiepiscopărie trebuie aleși încă 30 membri noi, așa ca arhiepiscopărie să aibă singurî atîta membri, căci celelalte două diecese împreună, ca să nu poată fi majoritate.

Congresul din Sibiu se compune din 120 membri.

Din comitate.

Dela Făgăraș aflăm, cu părere de rău, că în deosebire de trecut, și de celelalte comitate românești, la ultima congregație ținută la 12 Oct. n. nu s'a făcut din partea Românilor nici o acțiune.

Români au participat foarte puțin, deși ar fi fost multe de combătut.

Intre altele s'a propus o nouă dare suplimentară, din care să se creeze un fond pentru noul gimnasiu de stat din Făgăraș.

Guvernul a înființat adecă gimnasiu de stat în Făgăraș. După legea de naționalitate acest gimnasiu ar fi trebuit să fie românesc, cu limba de propunere română. De fapt el este unghuresc, deși dintre cei 120 elevi, înscriși în I. cl. cu două secții paralele, aproape 100 sînt Români!

Nu e destul, că statul a încălcat în mod violent legea, ci a cerut și o subvenție dela comitat. Astfel a ajuns congregația să împrună un arunc de 5%, spre a crea un fond de subvenționare gimnasiului de stat!

Și contra acestei volnicii nici un Român nu și-a ridicat cuvîntul! Ba și la votarea numai 2, scris doi, au votat contra!

Ei bine, unde o să ajungem pe lângă această grozăvie nepăsare?

La 29 Octomvrie n. se va ține congregațiunea comitatului Alba-Inferioară, la Aiud. Sperăm, că cel puțin acî membrii români își vor face datoriunile, fără rezerve și neînfricași, pe baza dreptului ce îl au.

»Lupta dela Aiud«, care așa de frumos a decurs mai an, credem că nu s'a sfîrșit cu atîta.

Magnati unghurești expropriati de Jidovi.

În Timișoara s'au întemplat zilele acestea unele lucruri foarte caracteristice pentru timpul în care trăim, semnificative pentru marea pseudo-progres moral și material al mult cercatei noastre țării.

Judaismul se întărește tot mai tare, slăbește pe Români în cele materiale, — sugere putere vitală a țeranului unghur, slovac, sârb, ruten și român, — nimicește existența aristocrației maghiare.

Eată ce s'a întemplat ieri-altăieri în capitala Bănătuiri, în Timișoara: Unguri maghiari, pe aici, ca și în Timișoara, nu se prea află; ori dacă și dai de ei, li găsești numai ca oficanți ai statului, ca cocși, ca servitori și ca — dame de noapte. Puținii aristocrați adevărați unghuri (căci Karatsonyi, Danielli, Capdeboi, etc. sînt Armeni, ear' nu Unguri; — Csekonic, Csernenici, Nicolici și a. sînt Sârbi), — zic puținii adevărați nemeși unghurești din Bănat, — aceia trag de moarte în cele materiale, — sînt încărcăți de datorii, — au devenit adevărați sclavi ai mamonului jidovesc, precum trebuie să devină la noi toți aceia, cărora: le trebuie mult, — dar' cari nu lucră nimic!

Contele Aladár de Desseffy (un neam al actualului episcop romano-catolic din Timișoara) avea o casă elegantă în cea mai frumoasă piață a cetății Timișoara, în »piața de paradă«, piața principelui »Eugen de Savoia«, — și această casă (palatul Desseffy) s'a vîndut înainte de puțin zile cu 100.000 fl. și cumpărătorul a fost Max Weisz, Jidov, carele înainte cu 20 de ani umbla încă tot zdrențuros și mă imbia pe mine să-i cumpăr lemne.

O altă casă nemească-unghurească, tot din cetatea Timișoarei, situată în piața cea mare (a lui Losonczy), în apropiere de ambele biserici catedrale romcat, și sârb-or., — casa nobililor de Zemplényi, — s'a vîndut cu prețul bagatel de 60.000 fl. și cumpărătorul a fost: jupanul Samuel Klein, pitar jidovesc din Timișoara. Mare trebură se fie decadența aristocrației unghurești, dacă pot să ajungă trebile până într'acolo, ca Jidovii să le poată răpi casele pe prefuri bagatele.

Despre contele Aladár de Desseffy se vorbește, că unchiul seu, Episcopul (cel cu venite anuale de peste 200.000 fl.) l-ar fi ajutat mai de mult-ori cu sume considerabile.

Contele Aladár le-a măcinat însă pe toate — cu pasiuni nobile, și a ajuns până într'acolo, ca să-i bată doba înaintea casei.

Ear' ce privește pe dl. Arpad de Zemplényi, acela, după-ce nu l'a succes să-și reguleze »valuta« prin o căsătorie bogată la Ciocova, din o casă românească, s'a făcut subjude regesc la Carolești (Carlsdorf-Carlsdorf, între Panciova și Verșet) și a luat acolo de muier fata unui tăietor de porci bogat, cu numele caracteristic »Herz«, — nevoind însă socrul seu să primească dela nobilul domn Arpad de Zemplényi, portofoliul de ministru, ori cel puțin demnitătea de »Hofjude«, cocoșul Arpad trebuia să-și vîndă casa din Timișoara și să plece mare. Și voi, Ungurii tot mai credeți că... Dar' tac!

O faptă nobilă.

— Din »Liga Română«. —

Biroul Ligei ne transmite următoarea notă, care va fi cetită, de sigur, cu cel mai viu interes, de cătră toată suflarea cu adevărat românească:

Doamna Elena Dr. Turnescu, cunoscută și generoasă filantropă care a dotat atâtea instituțiuni culturale din țeara noastră, a dăruit suma de 1000 (una mie) lei, pentru edificarea unui local de școală română din Transilvania.

Fapta veneratei doamne Turnescu, al cărei nume va fi săpat pe frontispiciul școlii, este o operă de binefacere care alină durerile inimilor române și atrage după sine binecuvîntarea atîtor generații de Români subjugăți și amenințați de Unguri cu desnaționalizare.

Felicitînd pe doamna Turnescu pentru acest frumos exemplu, ne exprimăm speranța, că toți bunii Români, cari dispun de avere, vor ave puterea patriotică ca să-l imiteze, înlesnind astfel edificarea școlilor în care cultura și națiunea română își găsește cel mai prețios sprigin și cel mai sigur apărător.

Doamna Dr. Turnescu a făcut, condusă de nobleța sufletului d-sale, o mulțime de fapte bune, cunoscute tuturor Românilor cari știu să păstreze recunoștința faptuitorilor de bine. Nenumărate vîduve cuprind în rugăciunile lor numele doamnei Turnescu, a binefăcătoarei lor; o mulțime de biserici se mîndresc cu podoabe materiale, pe care cu cernicia profund creștină a doamnei Dr. Turnescu le-a așezat într'însele întru preamărirea Celui de Sus; o întregă serie de instituțiuni de filantropie luminată își au azi existența, grație solicitudinii și spiritului vecinic blînd și vecinic gata de ajutor a acestei femei distinse a societății noastre.

Vor fi multe femei în țeara noastră, pe cari împrejurările acestea românești le-au înălțat pe scara averilor. Dar' publicul cel mare, națiunea noastră, neamul nostru românesc cu ce s'au folosit pe urma lor? Multe din ele și-au cheltuit imensele averi în plăceri fanteziste și trecătoare, în rochii ce costă întregi bogății, în giuvaericele cu al căror preț ar pute trăi nenumărate familii.

Câte sînt acele femei, luminate la minte și mari la suflet, cari se înțelegă nimienicia unor asemenea aspirațiuni banale și adesea ridicole? Câte sînt acele femei cari se aibă tîria de a se avînta într'adevăr la înălțimea piramidei noastre sociale și de acolo, dintr'o înălțime sîmănă, să-și arunce privirile de jur împrejur și să observe inimii rănite, aspirațiuni obștești generoase, dar' irealisabile din lipsă de fonduri etc. Asemenea femei puține au existat la nașterea străine, puține fost-au și la noi. Între acestea însă vecinic se va cita cu glorie și cu o generală recunoștință numele doamnei Elena Dr. Turnescu.

D-sa a adăugat acum la frumoasele ei fapte, una care merită particu-

lăra mulțumire a tuturor Ligistilor, a tuturor Românilor cu dor de țară și dureru de neam: Doamna Dr. Turnescu a dăruit una mie lei pentru edificarea unui local de școală românească într'o comună din Transilvania. Cu această sumă, generoasă deosebită, a îndrumat pe o cale, pe care de mult românimea întreagă ține să o poată saluta. Da, în Transilvania și în genere pe tărîmul chestiunii naționale, care în fond e o chestie de cultură, doamna Dr. Turnescu a ținut să facă un splendid început și ne asociăm și noi cu toți aceia, care exprimă dorința de a vedea această nobilă inițiativă producînd roade bogate și îmbelșugate pe acest tărîm național, pe care se înfrunse toate sentimentele înalte, toate aspirațiile nobile, iubirea de neam și de țeară.

Mulțumim și noi din toată inima, în numele celor obișduiți și ajutați, generoasei doamne Elena Dr. Turnescu și o încredințăm, că asemenea fapte încălzesc un întreg popor și în curînd Români de peste munți, au să venereze în doamna Turnescu o adevărată matroană română, o femeie-model în acest secol al deșteptării naționale.

I. P. G.

LIBERTATEA

de

JOHN STUART MILL.

— Traducere de Teodor V. Păcățian. —

II.

Libertatea cugetării și a discuțiunii. (Urmare).

În politică a ajuns aproape frasă banală, că atît partidul ordinei și al stabilității, cît și partidul progresului, sau al reformelor, conțin elemente necesare pentru starea sănătoasă a vieții politice, până atunci, până când unul sau altul dintre partide și-a lărgit într'atîta cercul vederilor spirituale, că poate fi partid de ordine și de progres deodată, partid care înțelege și știe să deosebească ce e prielnic conservării și ce trebuie continuat.

Fiecare din aceste moduri de vedere își trage folosul din manciătățile celeilalte partide; dar' în mare măsură numai opoziția partidei celeilalte face ca ambele partide să rămână între marginile prudenței și ale salubrității. — Căta vreme nu sînt păreri favorabile pentru democrație sau aristocrație; pentru proprietate sau egalitate; pentru cooperare sau liberă acțiune emulatoare; pentru lux sau temperanță; pentru socialism sau individualism; pentru libertate sau stăpînire și pentru toate celelalte contraste existente în viața practică, cari nu pot fi exprimate cu egală libertate, și nu pot fi apărute cu talent și energie egală, — nu există ocașie, ca ambele elemente să-și primească dreptul lor. O cumpănă trebuie să se urce, alta să cadă!

În raporturile mari practice ale vieții, adevărul e o chestiune de împăcare și unire a controverșelor, atît de mult, că abia puținii, foarte puținii posed un spirit destul de larg și de imparțial, pentru a exopera mijlocirea în mod numai aproximativ corect, — ca lupta între certăreții inimizii să n'aiba un procedeu dur.

Dacă într'una din chestiunile mari publice înșirate mai sus, una din cele două opinii are mai mare pretenție decăt cealaltă de a fi nu numai tolerată, dar' și încurajată și spriginată, — această opinie e, care întemplant într'un anumit timp, și la un exemplor într'un anumit minoritate. E opinia, care reprezintă interesele neglese pentru timpul acesta; e partea din bunăstarea de omenescă, care se află în pericol de a fi scurtată în moștenirea sa legală.

Știm foarte bine, că în Englitera nu există intoleranță față de divergențele de păreri, în cele mai multe dintre întrebările acestea. Le înșir numai pentru a lămurii cu exemple date și mul-

tiple faptul general, că: așa cum e formată inteligența omului, *numai diverșitatea părerilor poate să ofere ocazie adevărului ca să se afirme, de drept, în toate părțile.* Ori-unde s'ar găsi oameni, cari fac excepție cu privire la aparenta conformitate a lumii cu un oarecare obiect, — e probabil, că cei altcun cugetători, chiar și atunci când lumea e în drept, vor ști să spună ceva demn de a fi ascultat, și că *adevărul ar perde dacă ei ar tăce.*

Se poate zice: »dar' unele principii tradiționale, în special cele referitoare la suprema și cele mai importante obiecte, sînt mai mult decât jumătăți de adevăruri! Morala creștinească d. e. conține întregul adevăr asupra acestui obiect și dacă cineva învață o morală, care se abate dela aceasta, se află în totală ră-tăcire...»

Fiindcă dintre toate casurile, în praxă acesta e cel mai important, nu va fi nici unul mai binevenit pentru a dovedi regula generală. Dar' înainte de a vorbi despre aceea-ce e, sau ce nu e morala creștinească, ar fi de dorit să stabilim, ce se înțelege adecă sub morala creștinească?

Dacă avem să înțelegem *morala noului testament*, trebuie să mă mir, cum de cineva, a cărui știință despre morală e scoasă din carte însăși, poate presupune, că e în stare să predice și să dea o perfectă doctrină morală. Evangelia se referă totdeauna la o morală *premergătoare* și-și restringe regulile la specialități, cari au să îmbunătățească morala aceasta din trecut, înlocuindu-i valoarea cu alta mai înaltă, ulterioară. Afară de aceasta, se exprimă în cuvinte foarte generale, cari de multe-ori e imposibil să fie luate *ad literam* și posed mai curînd facultatea impresiei *poetice* sau *retorice*, decât exactitatea *legislatorică*. N'a fost nici-odată posibil să scoți din cuvintele acestea o colecție de principii morale, fără a afla completarea lor în vechiul testament, adică: într'un sistem, care ce e drept, e lucrat mai cu temei, dar' în multe privințe e dur, și calculat numai pe seama unui popor dur.

Paulus, a declarat inimic al acestui mod evreesc de a tălmăci doctrina măiestrului său, și de a-i acoperi scăderile, acceptează și el o morală *premergătoare*, aceea a *Grecoilor* și a *Romanilor* și sfaturile sale date creștinilor, sînt în mare parte o aplicare la această morală, la aparentă, aprobându-se chiar și sclăvia.

Ceea-ce se numește morală creștinească, — ar trebui însă să se numească mai curînd morală teologică, — n'a fost opera lui *Christos* sau a *Apostolilor*, ci are o proveniență cu mult mai târzie; a fost încet zidită de biserica catolică din primele cinci secole, și cu toate-că celelalte biserici, precum și protestanții, n'au primit-o cu indiferență — totuși a fost mai puțin modificată decum se aștepta.

În mare parte s'au mulțumit de fapt cu aceea, că au eliminat adaosele evului mediu, punînd în locul lor fiecare sectă adaose nouă, aplicate la caracterul și tendințele sale. Că omenirea datorează mult acestei legi morale și primului său învățător, eu voi fi cel din urmă care o voi pune la îndoială; dar' spun sincer și aceea, că în multe puncte însemnate, e imperfectă și unilaterală, și că dacă nu contribuiau ideile și sentimentele, cari nu o consfințesc, — la formarea vieții europene și a caracterului, — starea oamenilor ar fi cu mult mai rea decum e astăzi.

Morala, așa numită creștină, are cu totul caracterul unei *retrogradități*; e în mare parte numai *protest* *contra păgânismului*. Idealul ei e mai mult *negativ* decât *pozitiv*, mai de grabă *pasiv* decât *activ*, mai curînd *inocență* decât *liberalitate*, mai mult o reținere *dela rău* decât o stăruință energică *spre bine*. În dogmele ei domnește (cum corect s'a observat) mai mult: »să nu faci», — decât »să faci». În indignarea ei asupra sensualității, a făcut idol din obiceiul, care căuta tot mai mult să se înțeleagă cu legislatura. Ea stabilește speranța de a ajunge în cer și frica de iad, ca motive acomodată și decretate pentru o viață de virtute, — dar' cade cu aceasta adănc sub doctrinele cele mai bune din vechime și face tot posibilul, ca moralei omenite să-i dea un caracter, în esență independent, separînd sentimentul de datorință al singuraticului, de interesele semenilor săi, într'atât, încât interesul propriu nu-l silește să țină seamă de ele. În esență e doctrina *supunerii pasive*; ordonează supunere

tuturor superiorităților existente, cărora, e drept, că nu trebuie să ne supunem în mod activ, atunci când ordinele lor sînt contrare religiei; cărora însă nu ne putem nici opune, cu atât mai puțin ne putem răsvrăți contra lor, fie răul ce ni-l fac ori-cât de mare.

Pe când între regulile moralei celor mai bune popoare păgâne, datorința față de stat ocupă un loc foarte neproporționat, ear' libertatea cuvenită ființei singuratică e restrînsă, — în morala curat creștinească abia 'i-se dă atenție acestei părți mari a datorinței, și abia se recunoaște.

Nu în noul testament, ci în *coran* găsim regula fundamentală că: »*domnitorul, care numește în slujbă pe cineva, pe când în țeara sa se găsea alt om mai acomodat pentru oficiul acesta, — păcătuiește împotriva lui Dumnezeu și a țerei!*»

Ori-cât de neînsemnată ar fi în legile noastre morale de astăzi recunoașterea ideii îndatoririi față de totalitate, — isvorul ei e de origine *grecească* și *romană*, nu creștină. Chiar și aceea-ce există în morala vieții private ca maritimie, noblitate, demnitate personală, își are isvorul în educația curat omenescă și nu în partea ei religioasă; și nici nu putea fi atinsă dintr'un punct mai înalt etic nici-odată, dacă valoarea singură, expres recunoscută a acestui punct etic era — supunerea.

Stau și eu tot atât de departe, ca ori-care altul, de afirmarea, că aceste manciții s'au lipit necesarmente de etica creștină ori-cum vor fi ele privite; sau că pretenșiunile cele multe, legate de o perfectă doctrină morală, lor necorespunzătoare, nu s'ar împăca cu această stare de lucruri. Cu atât mai puțin aș pute afirma aceasta despre învățăturile și regulile lui *Christos*. Eu opinez, că sentențele lui *Christos* sînt cu totul aceea-ce, într-cât cred eu că pot înțelege, aveau intenția să fie. Că sînt compatibile cu ceea-ce cere o morală cuprinzătoare. Că tot ce are etica mai distins poate fi turnat în ele, fără a forța limba mai mult de cum au forțat-o toți cei-ce au dorit să derive de aici un sistem practic de viață.

Dar' e cu totul compatibil cu aceasta a crede, că ele conțin numai o *parte* din adevăr, că numai o parte trebuie să conțină; că multe elemente esențiale ale moralității supreme se află între lucrurile pentru cari, în sentențele transmise de întemeietorul creștinismului, nimic nu s'a prevăzut, și nici nu trebuia să fie prevăzut; lucruri cari au fost date cu totul la o parte în sistemul moral întemeiat din partea bisericii creștine pe baza acestor sentențe. Și fiindcă așa este, eu consider de mare greșeală a nu te lăsa de încercarea de a căuta în doctrinele creștine regulile complete pentru felul nostru de viață, regulile pe cari întemeietorii lor voiau să le sfîntească și întărească, dar' nu ni le-au putut da decât în parte. (Va urma).

Cronică politică.

Călătoria împăratului Wilhelm.

Părechea împărătească cercetează raritățile din Constantinopol și face excursii în împrejurime. Pe strade împăratului 'i-se fac ovații însuflețite. Între altele împăratul a vizitat școala germană din suburbiul Pera. În 19 l. c. au fost primiți în Merasim-kiosk ambasadorii cu soțiile lor. Delegatul Papei, *Bonelli* a fost primit în audiență deosebită.

Daily Chronicle scrie, că împăratul a abzis de-a merge în Egipt din cauză, că *Khedivul* voia să-l roage a întreveni, ca Englezii să părăsească Egiptul.

Ziarele *Figaro* și *Matin* afirmă, că unul dintre scopurile principale ale călătoriei împăratului este să câștige pentru Germania un port în marea Mediterană, ca stațiune pentru luat cărbuni. *Matin* zice, că acest port va fi *Caifa*.

China.

Împăratul Chinei trăește, dar' e bolnav. În privința aceasta este o dovadă dată de medicul ambasadei franceze din Peking, care la învitatele ambasadorului englez a vizitat pe împăratul. Medicul a aflat pe împărat în societatea vîduvei împărăteșe, a prințului *King* și a mai multor mandari. Medicul a constatat că împăratul e anemic și slab, dar' pericol iminent nu este.

Anarhiștii.

Cercetările în contra anarhiștilor, cari voiau să atenteze la viața împăratului german, continuă. Până acum sînt deținuți 15 anarhiști.

Lui *Daily Chronicle* 'i-se scrie din *Roma*, că firele conjurației au fost descoperite de către poliția italiană în Trieste și Fiume. Anarhiștii voiau să comită atentatul în *Veneția*, dar' au fost împedeceți de poliție. Numai după aceasta s'au decis pentru *Alexandria* și *Cair*. În conjurație au fost implicate 19 persoane. Din scrisorile confiscate s'a aflat, că conjurații stăteau în legătură cu *Londra* și *Madridul* și că aveau de scop a ucide și pe regele *Umberto* și pe toți membrii familiei regale italiene.

Din *Genua* se anunță, că acolo au fost arestați 7 anarhiști în momentul, când acestia se îmbarcau pe un vapor, care pleca la *America-sudică*. Anarhiștii voiau să meargă în *Buenos-Ayres*, să ucidă pe *Rocé*, noul președinte al Republicei.

1848.

Cronica anului.

Viena, 20 Octomvrie.

Toate partidele sînt revoltate de atitudinea plină de duplicitate a dietei din Pesta, care le-a promis cu vorbe bombastice ajutor contra lui *Jellacic*. (S. B. nr. 117).

Cistei, 20 Octomvrie.

Românii încă ieri au prădat curțile aristocraților maghiari, cari au chemat în ajutor gardiștii din *Vinț* și omorîră 20 de Români. La *Betlean* Români au bătut pe Unguri. (Gaz. de Tr. nr. 85).

Sibiu, 21 Octomvrie.

În *Covș* și *Bărgăniș* s'au întemplat excese regretabile cu ocaziunea desarmării Maghiarilor. Un nobil a scăpat la Sibiu numai travestit în haine săsești. (S. B. nr. 113).

— Comitetul de pacificațiune ține în toate zilele câte 2 ședințe. (S. B. nr. 113).

Mureș-Oșorhei, 21 Octomvrie.

Oficerii sîcui fac un apel către oficerii tuturor trupelor din *Ardeal*, ca să se pună în serviciul guvernului maghiar. (S. B. nr. 116).

Brașov, 21 Octomvrie.

Garda națională română peste tot *Ardealul* se formează cu știrea comandantului general, care la cele 15 legioane de câte 10—12 mii a trimis și comandanți. Are să se formeze și o cavalerie română. Călărimea încă se va despărți de Sîcui. Datorința gardei este desarmarea Maghiarilor. Leafa lor pe zi este 8 cr. arg.

Comitetul român primește pe zi 5—10 scrisori oficiale, împarte pasporturi etc., numai în privința paralelor stă slab. (Gaz. de Tr. nr. 85).

Viena, 21 Octomvrie.

Deputația trimisă la Împăratul din partea comunității vieneze nu a fost primită în audiență, ci a fost îndrumată să meargă la *Windischgrätz*, ce a produs mare indignare. (Am. Pop. nr. 21).

Belgrad (A.-Iulia), 21 Octomvrie.

Conflict între cetățenii maghiari și între Români de acolo. Maghiarii adecă au vrut să-l puște pe preotul român gr.-cat. de acolo care chiar atunci ducea pe un mort la odihna vecinică, dar' pușcătura a nimerit un soldat împărătesc. Români înfuriați au cerut desarmarea Maghiarilor, dar' fiindcă acestia se împotrivară, și-au măsurat puterile din ce a urmat că Ungurii învinși au trebuit să joare fidelitate Împăratului și a promite egalitate în drepturi și Românilor. 7 case au fost arse cenușe. (S. B. nr. 113).

Cluj, 21 Octomvrie.

Br. *Vay* ca răspuns generalului *Puchner* a dat o contra-proclamație, în care sînt provocate popoarele a rămîne supuse poruncilor lui. Ungurii și Sîcuii îl vor asculta fără îndoială, dar' alții??!

Sîcuii își formară un guvern provisor în *Ș.-St.-Georgiu*, care a și scos o proclamație fanatică. (Gaz. de Tr. nr. 85).

Nu-'i glumă cu „tradarea“!

Notița ce am luat-o ieri drept material umoristic despre preținsele comploturi de stat nimicitoare, ce s'ar pune la cale în mijlocul tinerimei noastre universitare, continuă a alimenta presa patrioților nostri în un mod nespuse de serios.

Organele disciplinare s'au pus deja în mișcare.

Rectorul academiei de drepturi din *Oradea-mare*, *Bozoky Alajos*, fie din propria inspirație, fie din inspirație mai înaltă, prevăzînd inevitabila catastrofă ce va urma asupra țerei în arma energice vorbiri, ce s'ar rostii în seara de cunoștință a tinerimei noastre academice de acolo, a fi-nut în zilele aceste o vorbire — tot energetică și asta — în care admoniază pe tineri să nu polițieze, și să nu comită fapte ce vatămă codicele penal, căci dacă ajung în cercetare pentru așa ceva, vor fi *exchiși din toate școlile superioare din patrie*.

»Egyetértés» asemenea constatăază cu multă satisfacție, că halucinațiile lor au fost luate ca bani buni, și *Bánffy* a provocat pe *Wlassics* ca să se introducă cercetare la universitatea din *Cluj*.

Dacă n'ar fi așa de tristă toată comedia aceasta, ai trebui să rizi cu hohot. E destulă o singură halucinare absurdă, ca întreaga țeară să fie alarmată, și să ai dreptul de a arăta cu degetul pe trădătorii de patrie.

E atîta maliție și atîta cinism în acest sistem de agitare, încât o singură seusă îl poate mîntui: *prostitia*. Din nocirile casul de față e scusabil. Absoluta neconștință în cauză a publicității maghiare ne face să le iertăm de astă-dată toată perfidia lor.

Traducem un pasaj din »Egyetértés», ca cetitorul inteligent să-și facă idee, cât de adevărate pot să fie invinuirile, pe baza cărora guvernul dă ordinațiuni de disciplinare și introduce cercetări minuțioase:

»Ministrul-președinte a rugat pe ministrul de culte *Wlassics*, ca să iee dispoziții contrare acestui curent: totodată 'i-a atras atențiunea asupra faptului, că cu ocaziunea organizării societății tinerimei academice din *Cluj*, un anumit *Vasile Podoabă*, reprezentant al *Slovacilor*, care a fost ales de președinte, a ținut o vorbire cu expresiuni atît de vehemente agitatoare, încât corpul didactic din *Cluj* a aflat de bine a lua dispozițiile de lipsă».

Dl *Podoabă*, directorul »Economului», după isvorul cel mai demn de credință e al gazetarilor unguri e universitar, și e *Slovac*!...

Facă-și tot omul idee, cât vor fi de demne de credință celelalte informațiuni!

Cronica zilei.

Sibiu, 21 Oct. n.

Coroane eterne. Aflăm din »Gazetă», că comitetul parochial dela sfînta *Adormire* din cetatea *Brașovului* din incidentul decedării I. P. S. *Metropolit Miron Romanul*, a hotărît să depună 50 coroane drept cunună eternă la fundaziunea iubitorilor reșoși, în folosul școlărilor români săraci.

— Spre același scop Il. Sa dl *Ioan de Leményi*, căpitan suprem în pensie a oferit cinci florini numitului comitet parochial.

La »Reuniunea sodalilor români din Sibiu» s'au mai înscris de membri următorii: *Mihail Simu*, măiestru croitor; *Ilie Alimănescu*, cul-tipograf; *Florențiu Marc*, sod. lăcătuș; *Dumitru Baltes*, sod. mîsar; *Ioan Cristea*, măiestru compactor; *Ilie Simtion*, sod. pantofar; *Traian Marc*, sod. pantofar; *George Simtion*, sod. lăcătar; *Nicolae Hebicean*, sod. mîsar; *Petru Mihălțan*, măiestru pantofar; *Dr. Avram Tineu*, avocat; *Ioan Baciu*, propr., Școala, *Victor Poruțiu*; pract. de tribunal; *Anton Katzler*, friser; *Pant. Lucuța*, căp. c. și r. în pens; *Wilhelm Auerlich*, fotograf; *Adolf Gross*, agent; *Németi Mihály*, friser; *Dr. Nic. Comșa*, medic în *Franzensbad*; *Ioan Broju*, capelan c. și r. militar; *Alex Bobeș*, mașinist în *Dolova*.

»Împăratul *Francisc Iosif I. 1848-1898* este titlul unei broșuri iubilare scrisă de dl *exarch* și paroch din *Straja*, *Dimitrie Dan* — după-cum aflăm din »Patria». — Conform unei deciziuni a ministerului de culte și instrucțiune publică se va tipări această broșură pe spesele fondului religionar în 25.000

exemplare și se va distribuî în 2 Decemvrie a. c. între școlarii români din *Bucovina*.

La universitatea din *Cluj* se află înscriși în total 1064 ascultători. Față de anul trecut se constatăază un ascendent de 180.

I. P. Sa Ghenadie Petrescu, fostul *Metropolit-Primat* al *României* a cercetat azi înainte de amezii instituțiunile românești din *Sibiu*, între cari »Asociațiunea» și școala de fetețe. După amezii I. P. Sa a făcut excursiune la *Rășinari*, să vadă mormîntul metropolitului *Șaguna*.

Avar — uman. În săptămîna trecută a murit în *Glasgow* un anumit *James B. Thomson*, cunoscut în întreg jurul pentru sgarcînia lui ne mai pomenită. *Avarul* trăia singur în o casă hodorogită, pregătindu-și însuși mîncarea, și nutrindu-se mai ales numai cu pîne. După moarte, s'a aflat pe masa lui o scrisoare, în care pomenia de avocatul la care 'și-a depus testamentul. Vecinii ducîndu-se la avocat, au rămas grozav de umiți, când au aflat, că *Thomson* cel avar a testat două milioane și jumătate spre scopuri de binefacere.

Asasinat pentru 25 bani. O crimă îngrozitoare a emoționat acum câteva zile întreaga poporație din orașul *Teucui*, *România*. Un sergent din regimentul I. roșiori, care are garnisoana în acel oraș, cu numele *Ioan Zugravu*, ducîndu-se la prăvălia lui *C. Gârleanu*, unde de obicei venia și chefulia cu prietenii săi, negustorul amintește sergentului, că 'i-a rămas dator cu suma de 25 bani. Drept ori-ce răspuns, sergentul se repede asupra negustorului și îl aplică două puternice lovituri de pumn în cap. *Gârleanu* cade în nesimțire pe dușumeaua cămeiei. Băieții din prăvălie vin în ajutorul stăpînului lor și caută înzădar a-l readuce la viață. Totul era sfîrșit. Loviturile date de sergent au fost atît de puternice, încât sîrmanul om a sucombat pe dată. Autoritățile militare au fost înștiințate și sergentul criminal a fost arestat.

Limba cehă — oprită. Cu ocaziunea controalei militare ținute *Mercuri la Praga*, un redactor dela »*Národní Listy*», un medicinist și un student în drept, în loc să răspundă »hier» (de față), au răspuns în limba cehă »*adje*». Locotenentul 'i-a deținut pe toți trei și 'i-a închis în casarmă. *Președintele* clubului ceh a întrevinit la guvern.

Un Árpád. Individul *Árpád János* din *București* avea ingeniosul mod de a arunca cu nésip în ochii oamenilor și apoi a-i pungăși. Astfel ieri a aruncat cu nésip în ochii dlui *Victor Nikman*, pe când trecea prin strada *Popa Tatu*. *Victima* a început să strige și lumea a pus mîna pe pungaș, care actualmente se află arestat.

Sinucidere în Iași. Ziarele din *România* aduc următorul cas de sinucidere: Ieri, pe la orele 11 și jumătate, personalul hotelului de *Rusia*, din *Iași*, și pasajerii din vecinătatea camerei cu nr. 14 au fost atrași spre acea cameră, de detumătura unui revolver.

Telegrafistul Mihaiu Certănescu, în etate ca de vre-o 25 ani, care ocupase acea cameră, venind din *Fălticeni*, zăcea întins pe parchet, lângă fereastra camerei. Un revolver de calibrul 7 m. m., căzut lângă nefericitul tînăr, în direcțiunea corăspunzătoare mînei drepte a acestuia, făcea de prisos ori-ce explicație. Pe măsută se aflau 6 scrisori.

A 6-a scrisoare adresată d-nei *Elena Certănescu*, soția sa, era deschisă. Se atribuie acest fapt lui *Certănescu*, care s'ar fi rîngînd în ultimul moment a mai scrie soției sale, cu care se afla în divorț, și ar fi desfăcut picul, uitînd însă a mai desființa scrisoarea. Doctorul chemat să dea ajutor sinucisului, a declarat că sînt puține speranțe de scăpare, de oare-ce glonțul s'a oprit în dreptul inimii.

De abia putînd vorbi, *Certănescu* a putut pronunța cuvintele următoare: »Copiii mei, cum aveți să rămîneți fără mine!..»

»Dacă nimeream mai bine, n'aș suferi atîta!..» »Aduceți-mi nevasta și copiii!..»

Nefericitul telegrafist, a cărui stare e desperată, a fost transportat la un spital din localitate.

Anarhist deținut. *Petru Peve*, lucrător la drumul de fer, *Italian* de origine a fost deținut în zilele aceste, de oare-ce se lăuda în gura mare că e anarhist, și va călători în *Viena*, unde are să comită atentate anarhiste. Deținutul a fost transportat la temnița din *Praga*.

Știri mărunte. *Primarul* din *Budapesta* a interzis adunarea muncitorilor ce avea să se țină *Duminecă*.

— În *Zagreb* a fost alaltăieri o furtună împreună cu grindină.

— *Schwarz Miksa*, jurist, cunoscut în *Budapesta*, pentru agitațiunile socialiste a fost — fotografat.

— *Princesa Chimay* a fost aleasă membră de onoare (!) a clubului *Chimay* înființat de curînd în *Nürnberg*. *Poliția* a desființat clubul.

O problemă a Reuniunilor și conferențelor învățătoresți.

Sunt zece de ani, de când învățătorimea noastră românească din metropola gr-or. din Ardeal și Ungaria usează de conferențele și Reuniunile învățătoresți pentru cultivarea sa și pentru progresul școlilor și poporului.

Folosul Reuniunilor și conferențelor învățătoresți este de netăgăduit din foarte multe puncte de vedere. Înainte de toate însă ele au menirea de a da impuls spre progres membrilor sei, cari așezați în comune ferite de contactul cu factorii și centrele, de unde trebuie să emane spiritul dător de viață, ușor ar pute rămâne în paraginire și cu totul neaharnici de a-și împlini frumoasa și mult importanta misiune, ce li-s'a încredințat.

Reuniuni însă sau conferențe, și unele și altele sunt acomodate pentru a da avânt chestiunilor mari de progres, cari trebuie să preocupe pe membrii lor. Și chiar de aceea nu prea au loc animositățile, ce în timpul din urmă au eșit și es, mereu la iveală pe tema: Reuniuni sau conferențe?

Lucru de căpetenie este, ca persoanele puse în fruntea acestor corporații să fie nu numai cele mai zelozse, ci și cele mai capabile pentru a le conduce către mărșăl lor scop. Fără astfel de cărmaci, atât Reuniunile, cât și conferențele mult timp vor merge numai pe nimerite și schiopătând, dar' nu în mod conștient, direct, fără abateri și șovăire pe drumul, ce le este indicat de firea lucrului.

Că chestiunea conducerii bune este suprema cerință pentru propășirea grabnică și sigură a Reuniunilor și conferențelor învățătoresți vom cerea a dovedi prin un singur argument, basat pe necesitatea cea mai arzătoare atât în ce privește învățătorimea, cât și însuși poporul, al cărui bine trebuie să ne zăcă tuturor la inimă.

Nu va trage nime la îndoială, că chiar și în școalele cele mai bine dotate salarul învățătoresc e încă și acum foarte departe de a ajunge pentru susținerea onorifică a unei familii și cu atât mai puțin ajunge pentru a da copiilor o creștere și instrucțiune pe la școale mai înalte, cum s'ar cere dela un învățător. De aceea se poate zice, că cele mai bunsoare salare învățătoresți sunt prea mari pentru a muri cu ele de foame, dar' prea mici pentru a trăi din ele.

Și pe când astfel necăjită e starea materială a învățătorilor, tot așa e și cea a poporului. El încă geme sub povara nenumeratelor greutateți de tot felul; nu poate înainta după-cum ar fi de dorit nici în învățatură, nici în avere și aceasta e cauza, că se sparie de date și nu poate face nici chiar ce e mai neapărat de lipsă pentru școală și învățător.

În aceste împrejurări critice pare-că ne-am perdut mințile și nu e modru de a ne reculege, pornind pe calea, ce duce la înălțarea și fericirea noastră.

Pare-că curajul ar lipsi din toate inimile și ideea regenerării prin școale nu ar mai urmări-o cu deplină energie și îndărjire chiar, căci dacă altfel ar sta lucrul, nu ne-am pute plânga de apatia și stagnarea, în care ne aflăm de timp îndelungat.

De atâția ani conferențe și Reuniuni învățătoresți, ear' în același timp de o îmbunătățire mai însemnată a soartei învățătorilor și poporului nici vorbă. Conferențele și Reuniunile fac și direg multe de toate; dar' mi-se pare că e mai multă vorbă decât fapt.

Unde am fi noi azi, dacă Reuniunile și conferențele ar fi urmat cu plan și stăruitor s. e. măcar și numai într-o direcțiune? Dacă înainte cu 20 de ani ele ar fi îmbrățișat cu toată căldura, între altele, chestiunea pomăritului. Azi am pute să avem pe cei mai mulți învățători bine situați materialicește și poporul tot asemenea.

Grădina de pomărit are de timp îndelungat ori-ce școală. Cultivată în mod rațional și cu diligență o astfel de grădină i-ar fi adus fiecărui învățător

cel puțin atâta venit curat, cât și salarul.

Timpul necesar pentru cultivarea grădinei învățătorului nu i-a lipsit și nu-i lipsește și în parte nici priceperea, pentru-că în toate pedagogiile se fac și exerciții practice economice, îndosebi de pomărit. Dacă conferențele și Reuniunile învățătoresți încă ar fi folosit la timp toate mijloacele posibile cu totul alta ar fi starea de azi a învățătorimeii și poporului.

Că așa ar fi fost, vom pute vedea din un singur exemplu.

Să zicem s. e. că grădina școalei este numai de 250 orgii pătrate; căci atât de mare e ori-ce grădină școlară. Dacă la începutul activității sale fiecare învățător ar fi rigolat din ea numai o suprafață de 25 orgii □, sēmēnd sim-buri de mere, pere, cireșe, vișine, gutui, prune, nuci, ș. a., în timp de 2 ani, pe lângă puțin lucru, ar fi avut mii de pomișori buni de altoit. Dar' să zicem, că ar fi fost numai 2000, cari altoindu-se s'ar fi strămutat mai rari în cealaltă primăvară s'ar fi făcut vnzători, prețuindu-i unul cu altul numai cu câte 20 cr., ar fi dat suma considerabilă de 400 fl. Și lucru mare n'ar fi fost și n'ar fi ca învățătorul toamnă de toamnă să samente câte un pumn de simburi, ca în timp ce unii pomișori se scot, alții să le urmeze în loc. De mare ajutor îi sunt spre acest sfârșit școlarii mai mărișori, cărora învățătorul este îndatorat a le propune pomăritul în mod practic. Școlarii încă s'ar fi ales an de an cu câțiva pomișori nobili, ca un fel de remunerațiune pentru osteneală și cu o cale și-ar fi însușit toate modurile de lucrare ale pomilor, căpătând totodată atât ei cât și părinții lor indemn și dragoste pentru înmulțirea pomilor nobili.

Cu chipul acesta azi toate grădinile noastre ar fi pline de pomi, plugarii ar avē cu un isvor de câștig mai mult, și învățătorii și țeranii n'am avē trul și prilej a ne plânga atât de mult de lipsă și sărăcie. (Va urma).

ECONOMIE.

Primul bilanț al societății comerciale „Concordia“.

Dornici de un progres mai intensiv pe terenul comerului românesc, cu toții am îmbrățișat cu căldură ideea înființării unei societăți comerciale, care să fie antemergătoare și călăuză pe puțin umbilata cărare a comerului societar. Însuflețirea poporului român a adunat un capital respectabil și conducătorii primului institut de bani — ai „Albinei“ — au pus la dispoziție spriginul moral și material și cu toții împreună au înființat „Concordia“ — cea mai puternică societate comercială română.

A trecut deja un an și mai bine de când „Concordia“ și-a început activitatea și acum bărbaiții încredințați cu conducerea acestei societăți dau socoteala despre rezultatul muncii și despre întrebuințarea capitalului, ce li-s'a pus la dispoziție.

Raportul amănunțit despre primul an de gestiune îl va prezenta direcțiunea în adunarea generală conchemată pe 4 Noemvrie a. c. Acum a publicat numai bilanțul general încheiat cu 30 Iunie a. c.

Din acest bilanț vedem, că întreg capitalul social de 100.000 fl. este deplin versat, cu întrebuințarea căruia s'a realizat în decursul unui an un profit brut de 29.054 fl. 41 cr., din care subtrăgând spesele totale reese un profit curat de 6975 fl. 06 cr. Din celelalte poziții ale bilanțului apare, că „Concordia“ la 30 Iunie a avut în magazinele sale mărfuri în valoare de 11.094 fl. 88 cr., ear' datoriile curente de 74.544 fl. 66 cr. Din profitul brut de 29.054 fl. 41 cr. a solvit: salare și întreținerea personalului 14.231 fl. 96 cr.; chirie 2549 fl. 98 cr.; porto, registre și diverse spese mărunte 2784 fl. 07 cr.; apoi interese, amortisări și contribuțiuni în sumă de 2513 fl. 34 cr., rămânând astfel un profit curat de 6975 fl. 06 cr.

În general bilanțul „Concordiei“ arată un rezultat relativ destul de promițtor. Zicem relativ, de oare-ce modestul profit curat numai astfel ne mulțumește, dacă luăm în considerare spesele și greutatețile începutului unui comerț cu mărfuri. Avem nădejde, că în viitor profitul va crește însemnat cu atât mai virtos cu cât personalul, fiind atât de bine salarizat (peste 14.000 fl.)

și va da toată silința ca să lucre din răspuțeri. — Și apoi condițiile pentru prosperarea „Concordiei“ sânt destul de favorabile.

După-ce vom avē și raportul amănunțit al direcțiunii vom mai reveni poate.

Mai nou.

Din Austria.

În comisiunea pactului s'a pornit propunerea de a încheia discutiunea Mai sânt însă prenotaji 32 oratori, cari au dreptul să vorbească. Prelungirea aceasta a dat ansă la svonuri că reichsrath-ul va fi închis și pactul se va reînori cu ajutorul ș-lui 14.

— Ieri avea să se fină consiliul de ministri sub presiunea Maiestății Sale.

Școală nemțeaacă în Budapesta.

Reichswehr primește din Budapesta, ca datul 19 Oct. următoarea telegramă:

Consulatul general de aici al Germaniei a adresat ministerului de instrucțiune o rugare, ca să permită a înființa în Budapesta o școală medie germană.

Sântem curioși cum va rezolva ministrul Wlassics această rugare?..

Legea maghiarisării de nume.

Deputatul Endrey Gyula a interpelat guvernul de ce întârzie a executa legea despre maghiarisarea numelor de localități? În numele guvernului a răspuns ministrul Perczel, zicend că s'au luat dispozițiile prescise ca legea să fie aplicată.

Endrey n'a voit să iee la cunoștință răspunsul zicend, că guvernul întârzie executarea pentru-că cochetează cu Sașii.

Bibliografie.

- „LIGA ROMÂNĂ DESPRE LUPTELE ROMÂNILOR“. Liga Română scrie următoarele despre broșura noastră „Luptele Românilor“: „Tribuna“ din Sibiu a avut buna idee de a scoate în broșură „Luptele Românilor“, o serie de articole publicate în numerele sale de toamnă de dl Doctor Romanus.

Alte cărți, apărute până acum în chestia națională privesc mai mult actualitatea, pe când lucrarea dlui Romanus îmbrățișează într'un breviar trecutul acestor lupte combinându-l cu actualitatea.

Sub raportul acesta, ea vine oarecum să completească tot ce s'a scris în chestia națională de vre-o 7—8 ani încoace. În aceasta residă nota cea mai bună și mai înaltă a cărții.

Deosebit auturul, pentru a o face pe cât se poate mai accesibilă a avut grije de a o feri de ori-ce balast plictisitor și a-i da o limbă aleasă. Așa, că expunerea întreagă nu e numai succintă, fidelă și clară, dar' ea devine și atractivă.

Aceste calități noue vor face de sigur ca lucrarea dlui Romanus să fie prețuită pretutindena. Mai ales însă în România, unde trecutul chestiei transilvane e foarte puțin cunoscut. De aceea o și recomandăm cu toată convingerea și căldura, ca pe unica carte cu garul de a introduce pe cetitor mai comod în deplina cunoaștere a chestiei naționale.

„Lupta pentru drept“.

— Voci de presă. —

„Liberalul“.

„Trebuie să fim bucușori când ni-se dă în materie de literatură juridică o traducere de valoare, din toate punctele de privire.

„Lupta pentru drept“ e creațiunea acelu geniu juridic Dr. Rudolf de Ihering, care e poate cea mai strălucită și cea mai originală ilustrațiune a literaturii juridice contemporane.

Traducerea dlui Păcățianu însă e mult superioară traducerilor anterioare, și ca stil și ca aprofundare serioasă a originalului, avend pe lângă asta avantajul de a ne prezenta penultima ediție a originalului nemțesc, ediție apărută cu un an înaintea morței lui Ihering, care a supus-o unor modificări, cari înlocuiesc stilul științific greoiu în întâia ediție cu un stil mai ușor, accesibil și celor ne-specialiști în materie de drept.

La „Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu, se află de vânzare următoarele noutăți musicale:

- Les beaux yeux. Valse pentru piano de Mathilde Mironescu fl. 1.—
- Terăncuța. Cântec popular pentru voce și piano de Costache Moianu „ —50
- Hora înfrățirii pentru piano de P. G. Nișescu „ —75
- La fine copilii dragă. Romanță de Dorianu „ —50
- Toujours avēc argent. Polca franceză pentru piano de Sig. Paulmann „ —50
- La blonde. Polca mazuza pentru piano de Sigismund Paulmann „ —50
- Turda. Marș patriotic de Paulmann „ —50
- Hora reginei. De Sig. Paulmann „ —25
- Serba pășuselor. De Sig. Paulmann „ —25
- Marș turcesc. De Sig. Paulmann „ —25
- Intermezzo pentru piano de M. Capșa „ —50
- Les fleurs de Mai. Valse de Ant. Cirillo „ —1—
- Serba oficerilor. De C. Dimitrescu „ —50
- La fille du Marin Vals de Ivanovici „ —1—
- Daisy Bell. Valse (Al Right) de C. Kaps „ —75
- Linște. Vals pentru piano de Dimitrie St. Cristide „ —1—
- Am plâns. Romanță pentru voce și piano de Alphonse Chirillo „ —75
- Siagurătatea. Romanță pentru voce și piano de Alphonse Chirillo „ —75
- Claire. Polca pentru piano de Alph. N. Ochialbi „ —25
- Institutele-Unite. Vals pentru piano de Carol Decker „ —1—
- Serba Bucureștilor, pentru piano de Const. Dimitrescu „ —50—
- Serba mirilor. De Const. Dimitrescu „ —50—
- Iubileul. Marș de Gh. Fontino „ —75—
- Surorie. Horă de Gh. Fontino „ —50—
- Elisa. Polca franceză de G. Ionescu „ —50
- Zéphir. Polca mazuza de G. Ionescu „ —75
- Souvenir de Zürich. Polca mazuza de Anton Kneisel „ —50
- Pas de quart original. De Mayer Lutz „ —50
- Gavotte de la Princesse „Marie“ de Michel Margaritescu „ —75
- Ai plâns și tu vr'odată? Romanță pentru voce și piano de Ernest I. Alexandrescu „ —50
- Nu înțeleg. De E. I. Alexandrescu „ —50
- Pictoriul! De E. I. Alexandrescu „ —50
- Un fir electric. De E. I. Alexandrescu „ —75
- L'Affection. Polca franceză pentru piano de C. D. Belortu „ —40
- De Brăila la Gènes. Galop pentru piano de C. D. Belortu „ —50
- Serba Bucureștilor, pentru voce și piano Ioan D. Burlan „ —50—
- Serba Bucureștilor, pentru voce și piano de Ioan D. Bulan „ —50
- I. Villacroze. De ce 'mi-ai zis odinioară, romanță „ —75
- Radu D. Rosetti. E vre-un loc uitat de oameni, reverie pentru voce și piano I. Paschill. L'Amicitie, vals „ —1—
- R. van Saanen, cuvinte de M. Eminescu „ —75
- Doina codrului „ —75
- Ioan D. Burlan. Amintiri din Breasta, serbă pentru piano „ —50
- I. Braunstein. Rêve du Matlot, vals pentru piano „ —1—
- G. Vasilii. Freamătul Zăvoiuului, horă C. Felix. Cuvinte de I. Dorianu. Vals conjugal pentru voce și piano „ —50
- I. Paschill. Cuvinte de I. Dorianu. Așa 'mi-e scris, romanță pentru voce și piano „ —50—
- F. Domeier. Soirées de Bucarest, vals A. Cirillo, Emilie, polca mazuza pentru piano „ —50
- D. D. Voreas, Mignon, polca mazuza „ —50
- I. Dickter. Punct și virgulă, polca pentru piano „ —50
- Polizo-Micșunești. Douce-Nuance, vals Gr. Ciurea. Ferdinand-Marș „ —50

La comanda din afară se se adaugă pentru porto postal încă 5 cr., ear' pentru expediție recomandată 20 cr. v. a. Pentru siguranța expediției recomandăm modalitatea din urmă.

„Din vremuri frumoase“. Un vals din cele mai frumoase a apărut sub titlul de mai sus, într'un elegant format artistic, ca compozițiune, pentru pian a talentului tinăr dl C. S. Stănescu. În extensiune de 8 pagini, această frumoasă compoziție va fi de sigur apreciată de toți pricepătorii. Dama noastră, iubitoare de musică frumoasă, se vor grăbi a o procura cu atât mai virtos, că se vinde pentru o coroană (și porto postal) într'un scop cultural-național. A se adresa la librăria noastră („Tipografia“, Strada Poplăcei nr. 15).

Teatru orășenesc în Sibiu.

Sămbătă, 22 Octombrie n.

CHARLEY'S TANTE.

Comedie în 3 acte, de B. Thomas.

Începutul la 7 ore seara.

Sosiți în Sibiu.

În 21 Octombrie n. 1898.

Hotel „Imperatul Romanilor“: Baussnern, comite-suprem din Făgăraș; Péterffy, director din Cluj; Littke din Brașov, Cecezk din Viena, Kern, Heller, Fröhnel, din Viena, Feghner, Weiss, Gál, Sommer Braun, Ohlamtatsch, Weiss, din Budapesta, Kluge din Arad, Holländer din Zombor, comercianți.

Hotel „Neurivier“: Maixner, locotenent din Viena; Vuleu, voiajor din Seliște; Schwarz din Tirgul-Murșului, Eckardt din Mediaș, Brettschneider din Lipova, Hirsch din Budapesta, comercianți.

Hotel „Meltzer“: Goldiș, vicar episc. din Oradea-mare; Gurban din Buteni, Gheaja din Hațeg, Damian din Brad, protopopi; Mateiu, învățator, Comanicu, notar, din Veneția; Fodor, protopop din Mediaș; Rotariu din Timișoara, Dr. Tureu din Făgăraș, avocați; Părau din Brad, Hamsea din Arad, directori gimnasiali; Brișan din Baia, Crișan din Mediaș, Kessler din Viena, Popp, Cohon din Mărgineni, voiajori; Bărbat, Făgărașan din Drăguș, Jung, Hertoga din Făgăraș, preoți.

Hotel „Habermann“: Ienciu, notar din Fofeldea; Merdt, practicant forest. din Dobra.

Cursa de mărfuri din Budapesta dela 19 Oct. n. 1898

Table with columns for Săminte, Prețul per 100 chilogr., and Cursul. It lists various agricultural products like Grâu, Bănețesc nou, and their market prices.

Cursul pietii din Sibiu.

Din 21 Octombrie n. 1898.

Table showing market prices for various goods in Sibiu, including Hârtie-monetă română, Lăre turcești, and Imperial (15 R. aur).

Bursa de Budapesta.

Din 19 Octombrie n. 1898.

Table of the Budapest stock exchange, listing items like Renta de aur ung., Impozitul câilor ferate ung., and various bonds.

Bursa de Viena.

Din 19 Octombrie n. 1898.

Table of the Vienna stock exchange, listing items like Renta de aur 8%, Renta ung. v. c. 4%, and various bonds.

Bursa de București.

Table of the Bucharest stock exchange, listing items like Renta rom. per 1875 5%, Renta română amort. 5%, and various bonds.

Mătăasă Foulard 65 cr.

(FOULARD-SEIDE)

— până la 3 fl. 35 cr. pro metru, desemnurile și colorile cele mai noue —

precum și mătasă Henneberg, neagră, albă și colorată dela 45 cr. până la fl. 14.65 de metru — lucie, vîrgată, carré, mustată, Damaste etc. (cam 240 diferite calități și 2000 diferite colori și desemnuri etc.

Pentru haine și blouse din fabrică. Privăților li-se trimite franco și liber de vamă, în casă.

Mustre se trimit cu posta primă.

[235] 40 - 50

(In Elveția porto postal e duplu).

Fabricile de mătasă ale lui G. Henneberg în Zürich, (liferant de curte c. și r.)

„Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu.

Novitate!
Cadou
ocasional!

LIMBA FLORILOR.
— De anor și amicitie. —

Simbolica naturală a celor mai favorite flori, compusă după explicările orientailor de

Un amoresat.

Acest volum, în format drăgălaș (32^a) imprimat pe hârtie velină, în două colori, negru și albastru, elegant compactat în lux, este

cadou potrivit
pentru tinerime, mai ales pentru fetețe.

În legătură de pânză colorată, tabla titlului imprimată cu aur.
Prețul unui exemplar 50 cr. = 1.50 lei.

„Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu
Strada Poplăcii Nr. 15.

Biblioteca populară a „Tribunei“.

1. Pădureanca. Novela de Ioan Slavici, 12 coale tip., broș., elegant. Un exemplar cu preț redus dela 40 cr. sau 1 lei la 80 cr. sau 60 bani.
2. Fata Stolerului de Matilda Cugler-Poni. Un exemplar 5 cr. sau 10 bani.
3. Ce n'a fost și nu va fi. Poveste de I. T. Mera. Un exemplar 4 cr. sau 8 bani.
4. Pipéruș Petru. Poveste de I. T. Mera. Un exemplar 8 cr. sau 16 bani.
5. Păcală și Tândală. Anecdote de Silvestru Moldovan. Prețul unui exemplar 3 cr. sau 6 bani.
6. Jucării și jocuri de copii. De P. Ispirescu, colegitor-tipograf. Un exemplar 25 cr. sau 50 bani.
7. Tein legănat. Poveste de Gr. Sima al lui Ión. Un exemplar 8 cr. sau 16 bani.
8. Colăcăritul. Obiceiurile țeranilor români la nuntă, de Benedict Viciu. Un exemplar 16 cr. sau 32 bani.
9. Fica a nouă mame. Poveste de Silvestru Moldovan. Un exemplar 14 cr. sau 28 bani.
10. Povestea lui Ignat. Poveste de Silvestru Moldovan. Un exemplar 8 cr. sau 16 bani.
11. Sfântul Nicolae. De Matilda Cugler-Poni. Un exemplar 8 cr. sau 16 bani.
12. Îndărăniul. Poveste de Silvestru Moldovan. Un exemplar 8 cr. sau 16 bani.
13. Răsturn de mamă. Legendă populară din giurul Năsăudului. De George Coșbuc. Un exemplar 6 cr. sau 12 bani.
14. Bunica de Bojena Němcová, tradusă din limba boemă de prof. Dr. Urban Iarnik. Un exemplar cu preț redus dela 1 fl. sau 8 lei la 60 cr. sau 1 lei 20 bani.
15. Vlad și Catrina. Poveste de Gr. Sima al lui Ión. Un exemplar 5 cr. sau 10 bani.
16. Din bătrâni. Ghicitori, întrebări și răspunsuri, frământări de limbă, adunate de Gr. Sima al lui Ión. Un exemplar 8 cr. sau 16 bani.
17. Pe pământul Turcului de George Coșbuc. Un exemplar 8 cr. sau 16 bani.
18. Căldărnaș cu trei picioare. Poveste franceză de Eleonora Tănăsescu, după A. Genevray. Un exemplar 8 cr. sau 16 bani.
19. Cenușoara. Poveste de I. T. Mera. Un exemplar 8 cr. sau 16 bani.
20. Un peștor îndărănic. Novela de Björnsterne Björnson. (1856). Un exemplar 4 cr. sau 8 bani.
21. Prietenul meu Vântură-Teară. Din poveștile californiene ale lui Bret Harte. Un exemplar 8 cr. sau 16 bani.
22. Scăpăratoarea. Din povestile lui Andersen. Un exemplar 4 cr. sau 8 bani.
23. Fata Craiului din cetini. De George Coșbuc. Un exemplar 4 cr. sau 8 bani.
24. Strigoica. Din fantasiile lui Nicolae Gogol. Un exemplar 20 cr. sau 40 bani.
25. Drama mamei. Baladă de George Coșbuc. Un exemplar 20 cr. sau 40 bani.
26. Taina unei vieți. De Björnsterne Björnson. (1869). Un exemplar 6 cr. sau 12 bani.
27. Vecinii. Din fantasiile lui Nicolae Gogol. Un exemplar 80 cr. sau 80 bani.
28. Păcală în satul lui. Poveste de Ioan Slavici. Un exemplar 10 cr. sau 20 bani.
29. Sgârșitul. Comedie de Molière. Un exemplar 40 cr. sau 80 bani.
30. Lumea proștilor. Poveste de Silvestru Moldovan. Un exemplar 5 cr. sau 10 bani.
31. Nusci-Împărat. Poveste din popor de „Mărgineanul“. Un exemplar 12 cr. sau 24 bani.
32. Dina-Împărăteasă și peana ei aleasă. Poveste din popor de „Mărgineanul“. Un exemplar 12 cr. sau 24 bani.
33. Fulger. Poveste în versuri de George Coșbuc. Un exemplar 5 cr. sau 10 bani.
34. Spice de aur. Culese de dascălul Ioan F. Lazar. Un exemplar 12 cr. sau 24 bani.
35. Un idil în Roșeni. Novela de Bret Harte. Un exemplar 8 cr. sau 16 bani.
36. Baba iadului. Poveste în versuri de Ioan Moța. Un exemplar 8 cr. sau 16 bani.
37. Prințesa fermecată. Poveste în versuri de P. Dulfu. Un exemplar 10 cr. sau 20 bani.
38. Dina Mărgărelelor. Poveste în versuri de Ioan Moța. Un exemplar 12 cr. sau 24 bani.
39. Doi copii. Poveste de Ioan Moța. Un exemplar 10 cr. sau 20 bani.
40. O partidă în patru. De Antoniu Ghislanzoni. Un exemplar 12 cr. sau 24 bani.
41. Posacul bun de inimă. Comedie în 3 acte de Carlo Goldoni. Tradusă de I. L. Caragiali. Un exemplar 24 cr. sau 48 bani.
42. Croitorul și cei trei feciori. Poveste de Ioan Moța. Un exemplar 15 cr. sau 30 bani.
43. Mica Fadetă. De George Sand. Un exemplar 40 cr. sau 80 bani.
44. Rusalin păcurarul. Poveste de Nicolae Trimbișoiu. Un exemplar 22 cr. 44 bani.
45. Roma învinsă. Tragedie în 5 acte de Alexandru Parodi. Tradusă de I. L. Caragiali. Un exemplar 24 cr. sau 48 bani.
46. Clara Milici. Novela de I. Turghenev. Traducere din limba rusă de Enea Hodoș. Un exemplar 40 cr. sau 80 bani.
- 0 sunt de ani. De Ioan Slavici. Un exemplar 8 cr. sau 16 bani.

Celor-ce cumpără un număr mai mare de exemplare, cu deosebire librarilor și peste tot vânzătorilor, se dă rabatul cuvenit.

„Tipografia“, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Au eșit de sub tipar și se află de vânzare:

Chestiunea

Română

în Roma.

Conferența

domnului

Roberto Fava.

Prețul numai 20 cr.

Două cărți folositoare

pentru țeranul român

au apărut tocmai și se află de vânzare în librăria „Tipografia“, societate pe acțiuni, Sibiu, strada Poplăcii 15:

INDREPTAR PRACTIC

ÎN

ECONOMIA RURALĂ

compus de

oai 12 preoți întemnițați în Cluj.

Prețul 1 fl. v. a.

COMASĂRILE

de

Elia Dopp.

Prețul 40 cr. v. a.

Pentru porto postal câte 5 cr. mai mult.

A apărut la „Tipografia“, soc. pe acțiuni în Sibiu
Cartea

Stuparilor săteni

de Romul Simu, învățător.

Cu mai multe ilustrațiuni în text.

Editura și proprietatea „Reunelul rom. de agricultură din comitatul Sibiuului“.
Prețul 35 cr. plus portul postal.

Reuniunea agricolă prin edarea acestei cărți folositoare a umplut un gol adânc simțit în literatura stuparilor. Broșura este scrisă de un fruntaș învățător, stupar priceput. Ea tractează pe scurt tot de ce are trebuință un stupar. Se recomandă cu deosebire ca premii pentru școlile noastre de tot soiul.

Se vinde la

„Tipografia“, societate pe acțiuni în Sibiu.

„TIPOGRAFIA“, SOCIETATE PE ACȚIUNI, SIBIU.

Scrierile eminentului și simpaticului poet și prosator

Al. Vlăhuță,

se află de vânzare pe lângă prețurile originale și anume:

- „Iubire“, poezie (1888—1895), editura Carol Müller 1896 fl. 1.50
- „Dan“, roman, editura librăriei E. Graeve & Comp. 1894 (1 vol.) fl. 1.75
- „Dan“, roman, Biblioteca pentru toți, 4 nri. editura Carol Müller 1896, 2 volume à 32 cr. . . . . 64 cr.
- „Din goana vieții“, ediția III. (1895). . . . . fl. 1.75.
- „Din goana vieții“, (Biblioteca pentru toți, 3 nri), edit. C. Müller 48 cr.
- „Icoane sterse“, nuvele, (Biblioteca pentru toți), edit. C. Müller 16 cr.
- „Un an de luptă“, ed. C. Müller, 1895 . . . . . fl. 1.25
- Cel mai nou volum de nuvele: „În vîltoare“, nuvele, editura Miloșescu 1896 . . . . . fl. 1.—

Comandele se se adreseze:

„Tipografia“, societate pe acțiuni, Sibiu.

Doriți se cetați

un interesant Roman?

Vi-se recomandă

„Castelul din Carpați“

— Roman din viața poporului românesc din Ardeal. —

de

Jules Verne.

Premiat de „Academia franceză“.

Traducere, — unica autorizată de editorul proprietar francez — făcută de

Victor Onișor.

Acest volum apărut tocmai acum, are 255+XII pagini, în octav mare, de o eleganță rară la cărțile românești, și este împodobit cu

26 ilustrațiuni

admirabile, executate după clișeurile din Paris.

Prețul:

Edițiunea populară: 80 cr. + 5 cr. porto postal.

Edițiunea de lux: 1 fl. 20 cr. + 10 cr. porto.

Edițiunea de lux compactat: 2 fl. + 10 cr. porto.

Cel mai potrivit cadou e un „Castel“.

A se adresa direct la

Librăria „Tipografie“, soc. pe acțiuni, Sibiu, strada Poplăcii nr. 15.

Fabrică de casse.

Subscrisul îmi iau voie a face atent p. t. publicul meu la

cassele sigure de foc și spargere,

cari se fac în fabrica mea. La mine se fac casse numai din material bun și tare. De aceea rog cu deosebire on. public, care caută casse, să binevoască a fi cu atențiune în lista prețurilor la greutatea și măsura indicată pentru-ca privindu-le numai pe din afară se nu confundă cu alte casse ce obvin în comerț, făcute din material slab și ușor.

În fabrica mea se pregătesc (la comandă, după măsură, cu prețuri ieftine) casse și tresort — e panterate din oțel absolut imposibile de a le găuri.

Pentru biserică și comune casse după înțelegere cu plătare în rate.

Lista prețurilor gratis și franco

Instalare de lumină Atycelen.

Gustav Moess,

fabrică de casse în Sibiu, strada Poplăcii-mare Nr. 8.